

ОСОБЛИВОСТІ ВИРОБНИЦТВА ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ СВИНАРСТВА

Небилиця М. С., к. с.-г. н., Вашенко О. В., аспірант
Черкаська дослідна станція біоресурсів НААН

Частка виробництва сільськогосподарської органічної продукції за останні роки збільшилася в розвинених країнах світу в зв'язку з тим, що значно підвищився попит споживачів на дані продукти харчування. Реформи в аграрному секторі економіки України спрямовані на ріст експортного потенціалу для постачання якісної продукції, яка буде відповідати європейським потребам; стимулюватимуть розвиток ринку органічної продукції. За даними «Органік бізнес-довідник України» станом на 2014 рік зареєстровано лише одне господарство по органічному виробництві свинини, що є надзвичайно низьким показником. У даному контексті національне законодавство з органічного виробництва узгоджене з європейським та має відігравати важливу роль у розвитку аграрної політики держави та розбудові органічного ринку сільськогосподарської продукції.

З метою уникнення забруднення довкілля, органічне свинарство має сприяти становленню тісного зв'язку між виробництвом та землею за допомогою впровадження відповідної багаторічної сівозміни та постачанням органічних екологічно безпечних добрив [5].

Екологічно безпечне свинарство має відповідати високим стандартам добробуту тварин. При його запровадженні необхідно, щонайменше, забезпечити його відповідність положенням Європейської конвенції про захист тварин, які утримуються для сільськогосподарських цілей [2].

Органічне ведення галузі передбачає якомога повне забезпечення відповідних етологічних потреб свиней. У зв'язку з цим приміщення, де утримуються тварини, мають відповідати потребам тієї чи іншої статево-вікової групи свиней щодо показників вентиляції, освітлення та наявності достатньої станкової площі, яка б забезпечувала свободу рухів для кожної тварини, з метою профілактики агресивної поведінки, при з'ясуванні ієрархічного статусу.

Таким чином, слід сформулювати основні положення стосовно умов утримання і методів господарювання в галузі органічного свинарства адаптовані до ґрунтово-кліматичних умов України. По-перше, необхідно забезпечити комфортне утримання свиней яке, може виходити за певні межі стандартів Співдружності щодо добробуту

тварин та сільськогосподарського виробництва загалом. По-друге, потрібно запобігати надто швидкому вирощуванню молодняка свиней, зокрема, застосуванню інтенсивних методів [1].

По-третє, система відтворення органічного поголів'я свиней повинна бути націлена на повне виконання елементів технології виробництва органічними методами. Це сприятиме збільшенню чисельності органічних свиней, покращенню рівня самозабезпечення та розвитку даного сектору.

По-четверте, при доборі свиней потрібно звертати увагу на їхню адаптаційну здатність до місцевих умов і резистентність до захворювань з метою мінімізації ветеринарних заходів щодо лікування тварин.

Отже, враховуючи вище сказане, необхідно зазначити, що для запровадження виробництва органічної свинини слід дотримуватись наступних вимог, зокрема:

- походження свиней;
- умови утримання тварин і практика господарювання;
- кормова база;
- профілактика хвороб і ветеринарна медицина.

При визначенні походження тварин важливо встановити за яким методом вони вирощувались: органічним чи неорганічним.

Якщо свині вирощувались за органічним методом утримання, при доборі молодняка та породи слід звернути увагу на здатність тварин пристосовуватися до місцевих умов, рівень їх здоров'я. Потрібно уникати тварин певних порід чи ліній, які використовуються в інтенсивному виробництві, що характерезуються наявністю специфічних хвороб або проблем зі здоров'ям, зокрема: синдрому стресу свиней, синдрому PSE, раптової смерті, мимовільного викидня і складних пологів, які потребують кесаревого розтину. Бажано віддавати перевагу місцевим породам і лініям [1].

Свині вирощені в умовах неорганічного виробництва, можуть вважатись органічними лише після періоду конверсії, за умови, що вони були вилучені з господарства живою масою, яка не перевищувала 35 кг і утримувались вподальшому за принципами органічного виробництва. Дозволяється вводити частку дорослих свиноматок, вирощених на неорганічних засадах, що не перевищуватиме 20% дорослого поголів'я свиней на рік. Якщо в основному стаді свиней знаходиться менше п'яти голів, то для його оновлення дозволяється вводити лише одну тварину на рік. Неорганічне поголів'я свиней може збільшуватись до 40 %, у випадках, коли відбувається значне розширення ферми, збільшення основного поголів'я, зміна породи чи

спеціалізації ферми, за умови отримання попередніх дозволів в уповноважених органах [3].

Технологія утримання свиней орієнтовані на створення їм комфортних і максимально наближених до фізіологічних потреб умов. Мінімальна площа потрібна для тварин при утриманні в приміщенні і надворі, а також інші характеристики умов утримання для різних категорій тварин зазначені у таблиці [5].

Таблиця

Мінімальна площа, яка потрібна для свиней при утриманні в приміщенні та надворі

Вікова та статеві група тварин	Площа у приміщенні (корисна площа, яку можуть використовувати тварини)		Площа на відкритих майданчиках (крім пасовищ)
	жива вага, кг	на голову, м ²	на голову, м ²
Свиноматки з поросятами до 40 днів	170-240	7,5 на матку	2,5
Молодняк свиней на відгодівлі	до 50	0,8	0,6
	до 85	1,1	0,8
	до 110	1,3	1
Поросята	12-30	0,6	0,4
Племінні свині	160-240	2,5	1,9
Кнури	180-310	6,0 та 10,0 якщо загонами використовуються для природного парування	8,0

Станкова площа у приміщенні має забезпечувати комфорт, добробут і задоволення певних властивих потреб тварин, які залежать, зокрема, від їх статі та віку. Також слід брати до уваги поведінкові потреби свиней, які залежать, від розміру групи і породи тварин. Щільність посадки має забезпечувати належні умови утримання, за яких вони мають достатньо місця щоб стояти, легко лягати, повертатися та робити всі природні рухи [4].

Огородження, опалення і вентиляція приміщення має забезпечувати підтримання циркуляції повітря, рівня пилу, температури, відносної вологості повітря і концентрації газу в

нешкідливих для тварин межах. Будівля має забезпечувати достатню вентиляцію і природне освітлення. Необов'язково утримувати тварин у капітальних приміщеннях в областях з кліматичними умовами, які дозволяють перебувати тваринам надворі. Молодняк свиней не слід утримувати на плоских настилах або в клітках для поросят. Майданчики для вигулу мають забезпечувати можливість випорожнення для свиней і риття землі. Для риття можна використовувати різні субстрати [5].

У приміщенні необхідно передбачити зручну, чисту і суху зону підлоги для лежання чи відпочинку тварин, яка має достатню площу і складається з суцільної конструкції підлоги без щілин. У зоні відпочинку має бути просторе сухе місце для лежання з підстилкою. В якості підстилки слід використовувати солому або інший відповідний природний матеріал. Підстилку можна покращувати і збагачувати будь-якими мінеральними продуктами, перелік яких міститься у Додатку І постанови комісії (ЄС) №889/2008 від 5 вересня 2008 року [4; 5].

Повний перелік практичних методів господарювання та умов утримання тварин представлено в статті 14 пункту 1(b) постанови ради (ЄС) № 834/2007 від 28 червня 2007 року та в частині 2 глави 2 постанови комісії (ЄС) №889/2008 від 5 вересня 2008 року.

Стосовно годівлі тварин слід відзначити наступні положення. Корми для годівлі мають походити з того ж господарства, де утримуються свині, або з іншого господарства з органічним виробництвом того самого регіону. Поголів'я слід годувати органічними кормами, які відповідають нормами годівлі тварин на різних стадіях їх росту та розвитку. Частина раціону може містити корма з господарств, які знаходяться на етапі переходу до органічного виробництва.

Свині повинні мати постійний доступ до пасовищ або грубих кормів. Неорганічні кормові матеріали рослинного походження, кормові добавки тваринного і мінерального походження, інші продукти рослинного походження, які застосовуються для годівлі свиней, можуть використовуватися лише якщо вони дозволені для використання в органічному виробництві згідно зі Статтею 16 постанови ради (ЄС) № 834/2007 від 28 червня 2007 року. Не повинні застосовуватися в годівлі тварин стимулятори росту і синтетичні амінокислоти, вирощування народжених поросят має ґрунтуватися на природному молоці, бажано материнському [4].

Доповнення до вимог та перелік дозволених кормових добавок і правил годівлі більш конкретно представлено в додатках постанови ради (ЄС) № 834/2007 від 28 червня 2007 року та в додатках і частині 3 глави 2 постанови комісії (ЄС) №889/2008 від 5 вересня 2008 року [4].

Стосовно профілактики хвороб і ветеринарного лікування слід зазначити, що профілактика хвороб повинна ґрунтуватися на утриманні тварин у комфортних умовах завдяки вибору відповідного місця, оптимальної конструкції споруд, а також завдяки належному господарюванню і управлінню, застосування високоякісних кормів та вибору порід стійких до захворювань. Тобто проблеми ветеринарної медицини при належному утриманні свиней та використанні якісних кормів зводиться до мінімуму [3].

Виявлену хвору тварину слід лікувати негайно для запобігання її стражданню. Традиційні хімічно синтезовані ветеринарні препарати, в тому числі антибіотики, можуть застосовуватися у разі необхідності й виключно за умови, коли застосування фітотерапевтичних, гомеопатичних та інших засобів є недоцільним. Допускається використання імунологічних ветеринарних препаратів. При цьому, потрібно визначити обмеження щодо курсів лікування і періодів виведення ліків з організму. Дозволяється використання ветеринарних медичних засобів для захисту здоров'я людей і тварин у відповідності з вимогами законодавства Співдружності федерації ІФОАМ [1, 4].

Отже, для виробництва органічної продукції свиарства господарству слід мати достатньо ресурсів для повноцінного забезпечення органічними кормами та належними умовами утримання тварин. Вважаємо за доречне звернути увагу на питання створення органічних кооперативів на основі програми всесвітнього органічного руху.

Вирішивши актуальні проблеми впровадження органічного виробництва та створивши повноцінну систему взаємодії між землеробством, рослинництвом, тваринництвом та переробкою, буде можливо збільшити відсоток органічної продукції на внутрішньому ринку України і як наслідок покращити рівень життя населення.

Література

1. Organic Approaches to Rural Development Policy. Електроний ресурс. Режим доступу: http://www.ifoam-eu.org/sites/default/files/page/files/ifoameu_policy_cap_factsheet_201212_en.pdf
2. Горбань С. Органічні свині згідно зі стандартами / С. Горбань // Ефективне тваринництво. – 2010. – № 6. – С. 11-14.
3. Постанова Комісії (ЄС) 1235/2008 від 8 грудня 2008 р.
4. Постанова ради ЄС № 834/2007 від 28 червня 2007 про органічне виробництво та маркування органічних продуктів і скасування Постанови ЄС № 2092/91.
5. Постанова Комісії (ЄС) 889/2008 від 5 вересня 2008р.